

تقديم

به

نو معلمان محقق

و محقق پرور

کارگاه آموزشی

شیوه نگارش مقاله علمی و تخصصی

(چگونه يك مقاله علمی بنویسیم؟)

دکتر اصغری گنجی و دکتر علیرضا خلیلی

اعضای هیأت علمی دانشگاه فرهنگیان مازندران

آنچه در این کارگاه مورد مطالعه قرار خواهد گرفت:

- 1- اهمیت و ضرورت نگارش مقاله**
- 2- تعریف مقاله**
- 3- انواع مقاله**
- 4- اصول و روش مقاله نویسی**
- 5- ساختار مقاله علمی (بخشهای مقاله)**
- 6- نحوه ارجاع دهی و منبع نویسی**

مقدمه

مقاله علمی، معمولاً در نتیجه پژوهش منطقی و مبتنی بر مبانی نظری، عملی یا مختلط، به کوشش يك یا چند نفر در يك موضوع تازه و با رویکردی جدید جهت دستیابی به نتایجی تازه، تهیه و منتشر می گردد.

چنین مقال هایی در واقع گزارشی است که محقق از یافته های علمی و نتایج اقدامات پژوهشی خود برای استفاده سایر پژوهشگران، متخصصان و علاقمندان به دست می دهد.

اهمیت و ضرورت نگارش مقاله

• در عرصه علم و پژوهش: یا منتشر کن و زنده بمان و یا منتشر نکن و بدانیم آنچه منتشر نشود، علم نیست.

تهیه گزارش از نتایج مطالعات و پژوهش های انجام شده، یکی از مهم ترین مراحل پژوهشگری به شمار می رود؛ زیرا اگر پژوهشگر نتواند دستاوردهای علمی خود را در اختیار سایر محققان قرار دهد، پژوهش او هر اندازه هم که مهم باشد، به پیشرفت علم کمکی نخواهد کرد؛ چون رشد و گسترش هر عملی از طریق ارائه و به هم پیوستن دانش فراهم آمده از سوی فرد اندیشمندان آن علم تحقق می یابد.

• همان طور که پژوهشگر پیش از اقدام به پژوهش، نیازمند توجه و بررسی یافته های علمی پژوهشگران قبل از خود است تا بتواند یافته های علمی خود را گسترش بخشد، دیگران نیز باید بتوانند به یافته های پژوهشی او دسترسی پیدا کنند و با استفاده از آنها فعالیت های علمی خود را سازمان داده، در ترمیم و تکمیل آن بکوشند.

• می تواند حاصل چندین ساله پژوهش خود در يك رساله، پایان نامه، یا حتی يك كتاب را به اختصار در يك مقاله علمی بیان کند تا پژوهشگران دیگر بتوانند با مطالعه آن مقاله از کلیات آن آگاهی یابند و در صورت نیاز بیشتر به اصل آن تحقیقات مراجعه کنند.

- گزارش تحقیق برای رسیدن به دو هدف تنظیم می شود:

نخست، پژوهشگر می خواهد کاری را که انجام داده است، هدف انجام پژوهش و آنچه را که یافته هایش به دانش انسان می افزاید و یا به حل مشکلی منجر می شود، در اختیار دیگران قرار دهد.

دوم، پژوهشگر علاقمند است مراحل پژوهش خود را به شیوه ای روشن و دقیق تدوین و منتشر کند تا چنانچه پژوهشگران دیگر بخواهند به بازآزمایی فرضیه ها و بررسی هایش بپردازند، بتوانند مراحل انجام پژوهش را به همان شیوه تکرار کنند.

براین اساس، ما موظف هستیم یافته های خود را منتشر کنیم تا همکاران ما بتوانند آن را بیاموزند و ارزشیابی کنند. این عمل از دو طریق انجام می شود:

- **اول** از طریق جلسات علمی که در آن ها، آخرین یافته ها و نظریه های علمی خود را در اختیار دیگران قرار می دهیم و از شرکت کنندگان بازخورد فوری دریافت می کنیم، این جلسات مشمول بخش های زیر است :
- سخنران مدعو، که خط سیر تحقیق خود را به تشریح بیان می کند، سمپوزیوم که در آن چند نفر از دیدگاه های مختلف درباره موضوع خاصی صحبت می کنند.

- **دومین** شیوه مشارکت در یافته های پژوهشی که از اولی مهمتر است، انتشار مقاله در یک مجله علمی است.

تعریف مقاله:

• مقاله، از ریشه لغوی «قول» و در اصل به معنی گفتار است. منظور از مقاله، نوشته‌ای است که بر گرد یک «سوال» یا «مسئله» شکل می‌گیرد و در بحثی استدلالی، با ارائه مستندات و ارجاعات و به شکلی جزئی‌نگر و شفاف به پاسخ آن سوال یا مسئله می‌رسد.

• هر تولیدی که به دنبال جستجوی حقایق و برای کشف بخشی از معارف و نشر آن در میان مردم و به قصد حل مشکلی یا بیان اندیشه‌ای در موضوعی از موضوع‌های علمی، از طریق مطالعه‌ای نظام‌مند، برای یافتن روابط اجتماعی میان پدیده‌های طبیعی به دست آید و از دو خصلت اصالت و ابداع برخوردار باشد و نتایج آن‌ها به کاربردها، روشهای و مفاهیم و مشاهدات جدید در زمینه علمی با هدف پیشبرد مرزهای علم و فن آوری منجر گردد علمی – پژوهشی قلمداد می‌شود.

انواع مقاله مقاله

- در یک تقسیم بندی کلی می توان مقالات را به دو دسته کلی تقسیم بندی نمود:

۱- مقالات عمومی

۲- مقالات علمی

مقاله عمومی:

• نوشته ای کوتاه، به نثر، نشان دهنده نظر نویسنده در موضوعی خاص و محدود با سبکی بارز، لحنی مناسب، توجه انگیز، قلمی شیرین و رسا، دور از فضل فروشی و خالی از ارجاعات فراوان.

• یادآوری:

• مقاله و مقاله نویس در ادبیات غرب، اغلب به این گونه نوشته ها و نویسندگان اطلاق می شود. مانند مقالاتی که در روزنامه ها منتشر می شود، اغلب در این دسته قرار می گیرند. و مقاله های علمی- تحقیقی به عنوان نگارش علمی Scientific Writing شناخته می شود.

مقاله علمی (علمی - تحقیقی):

- نوشته ای به نثر، نشان دهنده نظر نویسنده در موضوعی خاص و محدود، رغبت انگیز، با نثری روشن و رسا، شامل ارجاعات لازم با ساختاری منسجم شامل:
- مقدمه، متن و نتیجه همراه با کتاب شناسی مناسب.

انواع مقاله علمی (تقسیم بندی مجلات داخل)

- ۱- علمی پژوهشی
- ۲- علمی مروری (تألفی)
- ۳- علمی ترویجی (تحلیلی)

۱- مقاله علمی - پژوهشی

- برگرفته از پژوهشی است که به تازگی پایان یافته است و چون متکی بر یافته‌های تحقیقاتی است، گزارش تحقیق نیز به آن گفته می‌شود. ویژگی منحصر به فرد مقاله پژوهشی، داشتن یک ایده یا ابتکار یا نتیجه کاملاً جدید و تازه است.

- به عبارت دیگر مقاله پژوهشی حاوی ایده یا موضوعی کاملاً نو است، به این معنا که پژوهشگری یک کار پژوهشی دقیق، ایده، موضوع، یا روش جدیدی را مطرح می‌کند و به نتایج کاملاً جدیدی دست می‌یابد که پیشتر وجود نداشته است.

- مقاله پژوهشی، حاصل یک کار پژوهشی

- مقاله علمی پژوهشی نوشته ای است که :
- - با استدلال و تحلیل قوی
- - برخوردار از دو خصلت اصالت و ابداع (نوآوری)
- - با هدف پیشبرد مرزهای علمی
- از تعاریف و اصطلاحات تخصصی بهره می برد
- - حتما باید به زبان معیار (رسمی) باشد
- دارای ساختاری مشخص (عنوان، چکیده، مقدمه، روش، یافته ها ، بحث و منابع) است
- در آن تئوری ها و نظریه ها مطرح می شود.

● مخاطبین اصلی مقاله علمی - پژوهشی :

● 1- استادان دانشگاه

● 2- دانشجویان

● 3- پژوهشگران

● مدیران عالی سازمان ها

۲- علمی مروری (تألیفی)

- مقاله ای است که به یک زمینه تخصصی یا به یک مسئله کاملاً تخصصی می پردازد و هدف آن نقد و ارزیابی نوشته هایی است که قبلاً منتشر شده است. نویسنده چنین مقاله هایی باید در آن زمینه یا مسئله متخصص و تحقیقاتی در آن زمینه منتشر کرده باشد.
- ویژگی خاص مقالات مروری این است که، برخلاف انواع پژوهشی و تحلیلی، حاوی یک ایده و دیدگاه جدید نیستند، بلکه کار آنها پرورش ایده ای است که از پیش وجود داشته است. در این نوع مقاله، نویسنده با مطالعه متون علمی، مطالبی را درباره یک ایده یا موضوع از منابع مختلف، گردآوری می کند و سپس مقاله را با ساختاری جدید و طرح نتیجه گیری های مشخص و گاه همراه با اعلام نظر، تنظیم و تألیف می نماید.
- بنابراین می توان گفت که، این مقاله به تحلیل کلان و ارزیابی انتقادی نوشته هایی می پردازد که قبلاً منتشر شده است.

۳- علمی ترویجی (تحلیلی)

- مقاله ای است که:
- به ترویج یکی از رشته های علوم می پردازد.
- مخاطب را با مفاهیم جدید علمی آشنا می سازد.
- مفهومی بدیع را در ذهن پیروانند.
- سطح آگاهی ها و دانش خواننده را ارتقاء می بخشد.
- برای اثبات یا رد آن، به منابع مختلف و متعددی مراجعه نماید.
- صحت و سقم ادعای خود را بر اساس منابع معتبر بسنجد و یا از جمع بندی چندین منبع به نتیجه جدیدی دست یابد.

۳- علمی ترویجی (تحلیلی)

این نوع مقاله که به نام مقاله نظری نیز شناخته می‌شود، تحقیقی است که مؤلف با استفاده از منابع پژوهشی پیشین، نظریه خاصی را در حوزه کار خود مطرح می‌نماید. در این نوع مقاله نویسنده ممکن است نظریه‌های قبلی را گسترش دهد، آن‌ها را با استفاده از شواهد استحکام بخشد، آن‌ها را به شکل دیگری بیان کند یا آن‌ها را مورد تأمل و تردید قرار دهد. بنابراین مشخص است که در این نوع از مقاله، نویسنده موضوع یا ایده‌ای را که وجود دارد، از جنبه یا جنبه‌هایی معمولاً جدید مورد تجزیه و تحلیل قرار می‌دهد و نتایج مشخصی از تجزیه و تحلیل انجام‌شده، ارائه می‌کند که تازگی دارد.

2- اصول مقالہ نویسی

2- اصول مقاله نویسی

- اساسی ترین اصل در مقاله نویسی اصل ترغیب است. این اصل چیزی جز اصرار بر هنرمندانه نوشتن نیست.
- اصلی که رعایت آن، خواننده را وادار می دارد مقاله را به محض شروع تا پایان بخواند.
- نوشتن مقاله مستلزم رعایت اصولی در ابعاد مختلف زیر است:
- محتوایی
- ساختاری
- نگارشی

1. ملاک های محتوایی مقاله

- یکی از مهمترین ابعاد مقاله علمی، محتوای علمی و ارزشمندی کیفی آن است. مقاله باید یافته های مهمی را در دانش بشر گزارش نماید و دارای پیامی آشکار باشد.
- بنابراین پیش از تهیه مقاله، محقق باید از خود بپرسد که آیا مطالب او آن قدر مهم است که انتشار آن قابل توجیه باشد. آیا دیگران از آن بهره خواهند برد؟ و آیا نتایج پژوهش او کار آنها را تحت تأثیر قرار خواهد داد؟ (هومن، 1378، ص 82).

در اینجا به چندین اصل مهم از اصول و معیارهای محتوایی پژوهش علمی اشاره می گردد که توجه به آنها قبل از تهیه مقاله به ارتقای کیفیت آن کمک می نماید.

● - تفکر

● - منطقی بودن

● - انسجام و نظام دار بودن

● - تناسب موضوع با نیازهای فعلی جامعه علمی

● - خلاقیت و نوآوری

● - اجتناب از کلی گویی

2. ملاک های ساختاری مقاله

- نوشتن مقاله مستلزم داشتن طرحی مدون است. در گزارش یک تحقیق نه تنها باید ارزش های محتوایی را مراعات کرد، بلکه باید از ساختار روشمندی نیز پیروی کرد. امروزه تحقیقات فراوانی انجام می شود، اما تنها بخش کوچکی از آنها در مقالات منتشر می گردد. یکی از دلایل آن، عدم مهارت محقق در تهیه و تدوین ساختاری مقاله علمی است.
- ساختار مقاله و تهیه گزارش از یک پژوهش علمی، با توجه به روش به کار گرفته شده در پژوهش، متفاوت است. دانشمندان در یک تقسیم بندی کلی، روش های استفاده شده در علوم را به دو دسته تقسیم می کنند. روش های کمی که در آنها از داده های کمی در تحقیق استفاده می شود (تحقیقات میدانی) و روش های کیفی که در آنها از داده های کیفی (تحقیقات کتابخان های) استفاده می شود. (سرمد و همکاران، 1379، ص ۷۸).

ساختار مقاله مبتنی بر پژوهش میدانی

- روش ها و اصول کلی ناظر بر گزارش فعالیت پژوهشی شاخه های علوم، تقریبا به طور خاصی به کار می روند که همگی به منظور تسهیل در امر انتقال روش نتایج پژوهش، (APA) است.
- انجمن روان شناسان «روش علمی» متکی الگوی استاندارد شد های را در اختیار مؤلفان قرار داده تا در موقع تهیه گزارش پژوهشی خود، آن اصول را به کار گیرند و تقریبا همه مجله های معتبر علوم انسانی در تهیه و تنظیم نوشته های پژوهش خود از آنها پیروی می کنند. (هومن، 1387، ص ۱۰).

ساختار (بخشهای) مقاله علمی

ساختار (بخشهای) مقاله علمی

- صرف نظر از نوع مقاله علمی (پژوهشی، ترویجی و مروری) ، تقریباً همه مقالات از ساختار زیر برخوردار هستند:
- عنوان،
- نویسنده یا نویسندگان
- چکیده،
- مقدمه،
- روش،
- یافته ها ،
- بحث و نتیجه گیری
- منابع

- شیوه نگارش مقاله در مجله های علمی و تخصصی متفاوت است. اما همگی براساس دستورالعمل انجمن روان شناسی آمریکا (A.P.A) کار می کنند.
- بر طبق الگوی A.P.A بخش های اصلی مقالات و گزارش های علمی دارای شش قسمت هستند.
- چکیده که شامل خلاصه تحقیق است،
- مقدمه که شامل مرور تحقیقات گذشته است،
- روش که شیوه اجرای تحقیق را در بردارد،
- نتایج که شامل یافته های تحقیق است.
- بحث درباره یافته ها
- و در پایان فهرست منابع و تمام تحقیقاتی که در نوشتن مقاله از آنها استفاده شده است.

1- عنوان مقاله

1- موضوع یا عنوان مقاله Title

- در نخستین صفحه گزارش، عنوان آن نوشته می شود.
- عنوان باید فشرده و مختصر باشد و هدفهای تحقیق را به روشنی نشان دهد.
- آنچه که در نوشتن عنوان تحقیق اهمیت دارد، اختصار و کوتاهی، صراحت و گویایی، متغیرهای عمده تحقیق است.
- بنابراین، عنوان مقاله باید گویا، واضح، مختصر، جذاب، ترغیبکننده و بدون هیچ ابهامی انتخاب شود. عنوان مقاله منعکسکننده موضوع پژوهش و طول آن بین 6-12 کلمه است. در عنوان از کلماتی استفاده می شود که امکان بازیابی بیشتری دارد، همچنین معمولاً عنوان نهایی پس از اتمام نگارش متن اصلی انتخاب می شود.

• تدوین موضوع تحقیق

- عنوان مناسب، بهترین ابزار ترغیب خواننده است.
- عنوان مقاله، مهمترین عبارت یک مقاله است.
- اگر خواننده ای اهمیت نوشته ای را از عنوان آن برداشت نکند، به مطالعه آن ادامه نمی دهد.
- عنوان مقاله، مفهوم اصلی مقاله را نشان می دهد و از این رو باید به صورت خلاصه، مضمون آن را نشان دهد.
- عنوان مقاله باید جذاب باشد؛ یعنی به گونه ای انتخاب شود که نظر خوانندگان را جلب نماید.

• تدوین موضوع تحقیق

- لذا در تدوین موضوع تحقیق رعایت نکات زیر ضروری است:
- بیانگر متغیرهای اصلی پژوهش باشد.
- دقیق و بدون ابهام باشد.
- مختصر و محدود باشد. تعدا کلمات نباید بیش از دوازده واژه باشد.
- مبانی نظری آن فراهم باشد.
- آزمون پذیر باشد.
- از کاربرد اصطلاحات نا آشنا و یا اختصاری در عنوان مقاله باید خود داری نمود.
- نبودن (نوآوری)
- مرتبط با رشته تخصصی محقق

• پنج سؤال کلیدی در تدوین عنوان مقاله

- 1- چه چیزی یا چه متغیر یا متغیرهایی؟ پژوهش در مورد چه چیزی یا چه متغیرهایی انجام می گیرد.
- 2- در چه جامعه ای؟ پژوهش در مورد چه جامعه ای انجام می شود.
- 3- چگونه؟ پژوهش چگونه انجام می شود؟ آیا ارتباط بین دو یا چند متغیر تعیین می کند؟ آیا دستکاری شرایط و تأثیر عامل یا عوامل خاصی مورد توجه است؟ آیا مقایسه عملکردها و ویژگی های گروه های مورد نظر است؟ آیا شرایط موجود توصیف می شود؟
- 4- در کجا؟ پژوهش در چه مکانی و یا در چه محیطی و سازمانی انجام خواهد گرفت؟
- 5- در چه زمانی؟ پژوهش در چه دوره، سال و زمان انجام می گیرد؟

2- نام نویسندہ یا نویسندگان

مشخصات نویسنده و نویسندگان

- بعد از عنوان پژوهش، نام و نام خانوادگی نویسنده یا نویسندگان، مقاله به همراه مشخصات (درجه علمی، سمت و محل کار، نشانی پست الکترونیکی) باید در صفحه اول مقاله درج شود.
- در مقالاتی که چند نویسنده دارد، ترتیب قرار گرفتن نام نویسندگان به دنبال یکدیگر، معمولاً متناسب با میزان مشارکت آنان در انجام پژوهش است؛ اما اگر میزان مشارکت همه افراد در اجرای پژوهش یکسان باشد، اسامی آنان به ترتیب حروف الفبا در دنبال هم قرار می‌گیرد (هومن، 1387، ص 84).

● سمت نویسنده که در انگلیسی به آن Affiliation گفته می شود، بخش مهمی در مشخصات نویسندگان است و باید به دقت و طبق استاندارد هر دانشگاه نوشته شد تا تحلیل‌های علم سنجی و ارزیابی مراکز دانشگاهی که بر اساس آن صورت می پذیرد، بدون مشکل انجام شود.

3- چکیده

چکیده Abstract

- چکیده، خلاصه ای بسیار فشرده از مراحل پژوهش و بخش بسیار مهمی از گزارش تحقیق است، زیرا اغلب محققان پس از خواندن آن تصمیم می گیرند که کل گزارش را بخوانند یا نه.
- در چکیده هدف پژوهش، روش پژوهش، جامعه، نمونه، تعداد نمونه، روش نمونه‌گیری، ابزارهای پژوهش، روش‌های آماری تحلیل داده‌ها، یافته‌ها، جمع‌بندی کلی نتایج ارائه شده باشد.
- چکیده انگلیسی مطابق شیوه تنظیم چکیده فارسی ارائه شود.
- تعداد کلمه‌های چکیده فارسی 150 – 250 کلمه، چکیده انگلیسی 150 - 200 کلمه باشد.

واژگان کلیدی Keywords

- معمولاً در انتهای چکیده، واژگان کلیدی پژوهش را بیان می کنند تا به خواننده کمک کنند، پس از خواندن چکیده و آشنایی اجمالی با روند تحقیق، بفهمد چه مفاهیم و موضوعاتی در این مقاله مورد توجه قرار گرفته است
- **کلیدواژه معمولاً به دو روش انتخاب می شوند:**
- در شیوه آزاد کلیدواژه ها توسط نویسنده و در شیوه کنترل شده کلیدواژه با استفاده از متن اصلی مقاله انتخاب می شوند. در هر دو شیوه تلاش می شود که مرتبط ترین کلمات با متن اصلی انتخاب شود زیرا انتخاب کلیدواژه مناسب امکان بازیابی مقاله را بیشتر می کند.
- تعداد واژه های کلیدی 3 – 5 باشد.

4- مقدمه

مقدمه / Introduction

• هر مقاله علمی با يك مقدمه شروع مي شود. در مقدمه مقاله، مسئله تحقيق و ضرورت انجام آن و اهداف آن از نظر بنيادي و کاربردي به صورت مختصر بيان مي گردد و سپس به بررسي سوابق پژوهشي كه به طور مستقيم به موضوع تحقيق مرتبط است، پرداخته مي شود.

• مقدمه معمولاً با سوال کلی تحقيق آغاز می شود و سپس نظريه ها و پژوهشی های انجام شده كه با موضوع مورد مطالعه ارتباط دارند مورد بحث و بررسي قرار می گیرند.

مقدمه / Introduction

- مقدمه ساختار قیفی شکل دارد، بدین معنا که از مباحث عمومی و گسترده شروع و به جمله کلیدی ختم می شود. هرچه از ابتدای مقدمه به انتهای آن نزدیک می شویم، دامنه مطالب محدود تر می شود، تا جایی که به موضوع اصلی مقاله خواهیم رسید.
- همیشه باید مقدمه را با یک عبارت بیان مشکل، یا سوال اختصاصی یا در باره هدف (که در تحقیق به آن پرداخته خواهد شد) تمام کرد. معمولاً عبارتی که در انتهای مقدمه به کار می رود این است : هدف تحقیق حاضر، بررسی یا آزمودن ... است.
- حجم مقدمه در مقاله علمی متغیر است و می تواند تا دو صفحه باشد.

آموزش نگارش مقدمه مقاله

- کارکرد اصلی مقدمه فراهم کردن زمینه برای ورود به بحث اصلی پژوهش است. مقدمه باید با جملاتی درمورد اهمیت و رویکرد مقاله آغاز و خواننده را به خواندن ادامه مقاله تشویق نماید. در مقدمه نباید از جملات کلی و تکراری استفاده کرد زیرا باعث خستگی ذهنی خواننده می‌شود. مقدمه باید بین مبانی نظری آن حوزه موضوعی و مقاله پیوند برقرار کند (به وسیله استناد دادن).

نحوه نگارش بخش بیان مسئله

- مشکلی که توسط پژوهشگر احساس شده و به وسیله پژوهش می خواهد راه حل آن را کشف کند. در بیان مسئله باید به روشنی، مشکلی که زمینه ساز پژوهش شده مطرح و در پایان بیان مسئله معمولاً جمله پژوهش حاضر بر آن است که، پژوهش حاضر سعی دارد و جملاتی از این دست، آورده می شود.

اهداف مقاله

- هدف مقاله باید ارتباط مستقیمی با مسئله اصلی پژوهش داشته باشد. هدف اصلی معمولاً به صورت یک جمله شبیه به عنوان مقاله، انتخاب و در آخر مقدمه یا در بخشی جداگانه پس از مقدمه آورده می‌شود. هیچ گاه نباید از کلماتی نظیر مطالعه و بررسی و غیره در هدف استفاده کرد، هدف باید با کلماتی نظیر شناسایی، تعیین شروع شود.

سوالات و فرضیه های پژوهش

- سوالات پژوهش در واقع همان اهداف فرعی است که به صورت سوالی در آمده و باید در پژوهش به آن ها پاسخ داده شود. در فرضیه (براساس تجربه پژوهشگر و پیشینه های پژوهش) نتایج احتمالی را پیش بینی می کنیم. در واقع آن قسمت مسئله که پژوهشگر می داند، فرضیه و قسمت مبهم پژوهش سوال است.

پیشینه پژوهش

- پیشینه‌های پژوهش به دلایل زیر از اهمیت بالایی برخوردار است:
- شناسایی آثار و نویسندگان هسته؛
- نشانه‌آشنایی و تسلط نویسنده بر حوزه موضوعی؛
- راهنمایی خواننده به منابع بیشتر جهت مطالعه؛
- کسب اطمینان از تکراری نبودن پژوهش؛
- مقایسه پژوهش حاضر با سایر پژوهش‌های انجام شده؛
- برقراری پیوند بین پژوهش حاضر و پژوهش‌های قبلی؛
- کمک به پژوهشگر در تفسیر و تحلیل نتایج و غیره

پیشینه پژوهش

- در قسمت پیشینه پژوهش تنها مرتبط ترین و باکیفیت ترین پژوهش های انجام شده آورده می شود. نقاط ضعف و قوت، وجوه اشتراک و تمایز هریک با پژوهش حاضر ذکر می شود. بهترین کار در نوشتن پیشینه پژوهش، ایجاد چند دسته بندی کلی و ذکر هر پیشینه در دسته مربوطه است.

5- روش شناسی

روش / Method

- هدف اساسی از بیان روش آن است که به طور دقیق، چگونگی انجام پژوهش، گزارش گردد تا خواننده بتواند آن را تکرار نماید و همچنین درباره اعتبار نتایج داورى کند.
- روش‌شناسی پژوهش براساس اهداف و پرسش‌های پژوهش انتخاب می‌شود.
- از ویژگی‌های اساسی و مهم هر مقاله علمی تبیین دقیق روش پژوهش و دلایل انتخاب آن است. این بخش اگر به خوبی نوشته شود، شانس پذیرش مقاله را بالا می‌برد. روش‌شناسی شامل روش پژوهش، جامعه و نمونه، روش نمونه‌گیری، ابزار و روش جمع‌آوری داده و روش تحلیل داده‌ها است.

• بنابراین، مؤلف باید همه مراحل اجرا، از جمله طرح پژوهش، آزمودنی ها، ابزارهای پژوهش، روش اجرا و روش تحلیل داده ها را بیان کند.

• به عبارت دیگر، در این بخش از مقاله طرح پژوهش، جامعه آماری، روش نمونه‌برداری، گروه نمونه مورد مطالعه و ویژگی‌های جمعیت شناختی، ابزار پژوهش با ذکر جزئیات (نام سازنده و سال انتشار، تعداد گویه‌ها، مؤلفه‌ها یا زیرمقیاس‌ها، شیوه نمره‌گذاری، روایی و اعتبار آن) و روش‌های تجزیه و تحلیل داده‌ها ارائه شوند.

● **حالت ایده آل در نگارش بخش روش شناسی مقاله این است که:**

● نویسنده اطلاعات کافی را در این بخش به گونه ای طرح و ارائه نماید که خواننده بتواند آن را مطالعه و پژوهش را تکرار نماید.

● جهت نیل به این هدف، نویسنده باید پنج سؤال زیر پاسخ دهد:

● 1- چه نوع طرح تحقیقاتی در این مطالعه استفاده شده است؟

● 2- چه کسانی (آزمودنی ها) در این مطالعه شرکت کرده اند؟

● 3- چه نوع ابزاری در انجام این تحقیق استفاده شده است؟

● 4- روش اجرای پژوهش چگونه بوده است؟

● 5- روش های آماری تجزیه و تحلیل داده ها چگونه بوده است؟

6- یافته ها

- در این بخش یافته‌های پژوهش به ترتیب پرسش‌ها و فرضیه‌های پژوهش و در قالب جدول و نمودار ارائه می‌شود. در قسمت یافته‌ها باید از هرگونه بحث و اظهار نظری اجتناب و تنها یافته‌های پژوهش را بیان کرد.

- این بخش شامل توصیف انواع روش‌های به کار رفته در تحلیل داده‌ها و نتایج تحقیق است. نتایج این تحلیل‌ها باید براساس فرضیه‌های مطرح شده در تحقیق باشد. در بخش نتایج این سوالات مطرح است که چه داده‌هایی جمع‌آوری شده؟ این داده‌ها چگونه تجزیه و تحلیل شده؟ در نتیجه تحلیل آن‌ها چه پیامدهایی حاصل شده است.

- ساختار بخش نتایج، معمولاً مبتنی بر ترتیب منطقی پرسش ها یا فرضیه ها و نیز وابسته به تأیید شده بودن یا تأیید نشده بودن فرضیه هاست. ترتیب بیان نتایج نیز یا برحسب ترتیب تنظیم سؤال ها یا فرضیه های آنهاست (سیف، 1375، ص 30).

- به طور خلاصه، در این بخش از مقاله، یافته های آماری با استناد به جدول ها ارائه شوند. جدول ها به شکل دانشگاهی و شکل ها مطابق با ضوابط APA تنظیم شوند. عنوان جدول ها در بالای جدول و عنوان نمودارها و شکل ها در پایین آن ذکر و به ترتیب شماره گذاری شوند.

7- بحث و نتیجه گیری

بحث/Conclusion

- مهمترین بخش مقاله تحقیقی «بحث» است.
- در این بخش مهم ترین یافته‌های پژوهش بیان می‌شود و بحث و تحلیل صورت می‌گیرد. این یافته‌ها با منابع پیشین (در صورت وجود پژوهش مرتبط) مقایسه شده و نتیجه‌گیری کلی انجام می‌شود.
- بنابراین لازم است شباهت ها و تفاوت های نتایج این پژوهش با پژوهش های قبلی روشن گردد و نیز معلوم شود که یافته های پژوهش، به روشن شدن مسئله مورد بررسی و زمینه دانش آن چه کمکی کرده است.

بحث/Conclusion

- توصیه می شود در این بخش، ضمن توضیح کوتاهی درباره مسئله پژوهش و بیان نتایج تحقیق، به تفسیر نتایج پرداخت. برای این کار باید این نتایج را با یافته های نتایج پیشین مقایسه کرد. آن گاه توضیح داد که پژوهش حاضر، به گسترش دانش زمینه مورد نظر چه کمکی کرده است، و در ضمن آن، کاربرد احتمالی آن را مشخص کرد و نقاط ضعف پژوهش را همراه با پیشنهادهایی برای پژوهشگرانی که در آینده می خواهند در این زمینه پژوهش، کار کنند، بیان کرد (سیف 1375 ، ص 33).

بحث/Conclusion

- خلاصه این که در قسمت بحث، نتایج حاصل باید به فرضیه‌های مطرح شده و هدف های تحقیق و سرانجام به سوالی که تحقیق در پی آزمودن آن بوده است ارتباط داده شود. نتایج حاصل با سایر نظریه های مرتبط با موضوع تحقیق و یافته های پژوهش های دیگر بر اساس پیشینه تحقیق مقایسه می گردد. پژوهش هایی که نتایج تحقیق را تایید می کنند و هم چنین آن هایی که با یافته های تحقیق مغایرت دارند و علل احتمالی این مغایرت ها مورد بحث و بررسی قرار می گیرد. هم چنین در این قسمت از پژوهش، عقاید پژوهش‌گر بیان می شود و علاوه بر تفسیر نتایج، پیشنهاد های مفید ارائه می گردد، کمبود ها و محدودیت ها و موانع پژوهش نیز ذکر می شود.

پیشنهادات

- اغلب مقالات علمی با پیشنهادهایی برای پژوهش‌های بعدی به پایان می‌رسد. پیشنهادات ارائه شده باید کاربردی و مرتبط باشد و پژوهشگران را در انتخاب موضوع برای پژوهش‌های آتی یاری نماید.

تشکر و قدردانی

- در این بخش نام افراد (گردآوری داده) و یا سازمان هایی (پشتیبانی و حمایت مالی) که به گونه ای در انجام پژوهش نقش داشته اند، ذکر می شود.

References / منابع 3-●

منابع/References

- آخرین بخش مقاله تحقیقی، فهرست منابع است. اعتبار يك گزارش پژوهشي علاوه بر صحت و دقت داده ها و استدلال حاصل از آنها، به منابع و مراجعي است که از اطلاعات آنها در پژوهش استفاده شده است. ارجاعات از موارد مهم ساختار يك مقاله علمي است، به وسیله آن، چگونگي استفاده از اندیشه هاي ديگران را به خواننده معرفي مي نمايد. اين بخش تمام کتاب ها، مقالات، و ساير منابع مورد استفاده در تحقيق را دربر می گیرد.
- رایج ترین شیوه ذکر ماخذ، دستورالعمل انجمن روان‌شناسی آمریکا (A.P.A) است.
- - منابع به ترتیب حروف الفبا به روش APA تنظیم شوند.
- دقت کنید تنها منابعي باید ذکر شوند که در متن مقاله به آنها مستقیماً استناد شده است.

نحوه ارجاع دهی و منبع نویسی

- در این قسمت به دو شیوه مهم ارجاعات اشاره می شود:
- یکی شیوه ارجاع دادن در متن است (روش درون متنی)
- دیگری شیوه ذکر منابع در پایان مقاله.

رفرنس یا ارجاع در متن مقاله

- هرگاه در متن مقاله مطلبی از يك كتاب يا مجله يا .. به صورت مستقیم یا غیر مستقیم، نقل شود، باید پس از بیان مطلب، آن را مستند ساخت. این مستندسازی شیوه های مختلفی دارد که در اینجا به بخش هایی از آن اشاره می شود. استنادهای درون متن به صورت زیر ارائه شود:
- الف) يك اثر با يك مؤلف:
- پس از آوردن متن، داخل پرانتز: نام مؤلف، تاریخ انتشار، شماره صفحه به ترتیب می آید و پس از آن، نقطه آورده می شود، مانند:
- براساس مطالعات بین المللی بیش 600 میلیون نفر در جهان در سال 2002 به اینترنت دسترسی داشته اند (یزدان پرست اردستانی، 1376، ص 20).
- ب) يك اثر بیش از يك مؤلف:
- اگر تألیف دارای دو یا سه مؤلف باشد، نام آنها به ترتیب ذکر شده در اثر، به همراه سال انتشار و شماره صفحه و سپس «و همکاران» می آید؛ ولی در آثار با بیش از سه مؤلف، نام اولین مؤلف ذکر می شود و به دنبال آن عبارت سال انتشار و شماره صفحه می آید؛ مانند: (سرمد، بازرگان و حجازی، 1379، ص 50) یا نوربخش و همکاران، (1346، ص 75).

رفرنس یا ارجاع در پایان مقاله

- منابعی را که پژوهشگر مطالعه کرده ولی در داخل متن گزارش از آن ها استفاده نشده است نباید در فهرست منابع نوشته شود.
- در تنظیم فهرست منابع پایان گزارش، ابتدا نام خانوادگی و سپس اسم کوچک صاحب اثر و به دنبال آن تاریخ نشر منبع در داخل پرانتز و سرانجام عنوان منبع و محل انتشار و ناشر ذکر می‌شود. چنانچه اثری توسط دو نفر نوشته شده باشد، نام هر دو به ترتیبی که در اثر آمده است نوشته می‌شود. هرگاه مولفان بیشتر از دو نفر باشند کافی است پس از ذکر نام اولین نفر، نوشته شود و همکاران. اگر منبع ترجمه از زبانی به زبان دیگر باشد، ابتدا مشخصات صاحب اثر (به شرحی که در بالا گفته شد) سپس تاریخ نشر اثر به زبان فارسی، آن گاه عنوان منبع و سپس نام و نام خانوادگی مترجم یا مترجمان، محل نشر و ناشر و سرانجام تاریخ نشر اثر به زبان اصلی نوشته شود. در ذکر منبع از نوشتن عنوان هایی مانند دکتر، استاد، آقای، و مانند این ها خودداری می‌شود.

• در ذکر هر منبع، حداقل پنج دسته اطلاعات، ضروري به نظر مي رسند كه در همه ارجاعات مشترك اند:

• 1. نام مؤلف يا مؤلفان؛ 2. تاريخ انتشار اثر؛ 3. عنوان اثر؛ 4. نام شهر (ايالت)؛ 5. نام ناشر.

• جداسازي اين اطلاعات از هم با نقطه (.) و جداسازي اجزاي مختلف هر يك از آنها با ويرگول (,) صورت مي گيرد.

ارجاع کتاب در منابع

- الف) در ارجاع کتاب با يك مؤلف، اطلاعات ضروري ذكر شده در بالا ذكر مي شود، در صورتی که اثر تجدید چاپ شده باشد، پس از عنوان کتاب، شماره چاپ آن می آید، مانند:
- جوادی آملی، عبدالله. (1372) هدایت در قرآن) چاپ سوم. (تهران: مرکز نشر فرهنگی رجاء.
- ب) در ارجاع منابع دارای دو مؤلف یا بیشتر، اسامی مؤلفان به ترتیب نام ذکر شده در کتاب، ذکر می شود و بین نام و نام خانوادگی آنها ویرگول و بین اسامی مؤلفان نقطه ویرگول) ؛ (می آید؛ مانند:
- سرمد، زهره؛ بازرگان، عباس و حجازی، زهره. (1379) روش های تحقیق در علوم رفتاری) چاپ سوم. (تهران: نشر آگاه.

ارجاع کتاب در منابع

- (ج) در معرفی کتاب های ترجمه شده، پس از ذکر نام مؤلف و تاریخ اثر، نام مترجم و تاریخ انتشار ترجمه ذکر می شود. در آثاری که تاریخ نشرشان مشخص نیست، داخل پرانتز به جای تاریخ نشر، علامت سؤال (؟) (می آید؛ مانند):
- صدرالدین شیرازی، محمد. (1375) شواهد الربوبیه، ترجمه جواد مصلح. چاپ دوم، تهران: انتشارات سروش.
- (د) در معرفی کتاب هایی که با عنوان سازمان ها یا نهادها منتشر شده اند، به جای نام اشخاص، نام مراکز ذکر می شوند:
- مرکز اسناد و مدارك علمی، وزارت آموزش و پرورش، (1362) واژه نامه آموزش و پرورش: فارسی-انگلیسی،
- انگلیسی-فارسی. تهران. نشر مؤلف.

ارجاع کتاب در منابع

- (ر) کتاب هایی که به جای مؤلف، ویراستاری یا به صورت مجموعه مقالاتی بوده که به وسیله افراد مختلف نوشته شده است؛ اما يك یا چند نفر آنها را گردآوری کرده اند، بدین صورت می آیند:
- شفیع آبادی، عبدالله (گردآورنده)، (1374) مجموعه مقالات اولین سمینار راهنمایی و مشاوره . تهران . انتشارات دانشگاه علامه طباطبائی

ارجاع مقاله در منابع

- برای ارجاع به مقاله هایی که در مجله های علمی - تخصصی به چاپ می رسند، ابتدا نام مؤلف یا مؤلفان، پس از آن، تاریخ انتشار اثر، بعد عنوان مقاله، و به دنبال آن، نام مجله و شماره آن ذکر می شود، سپس شماره صفحات آن مقاله در انگلیسی آورده می شود؛ مانند pp: در آن مجله با حروف مخفف صص در فارسی و
- حداد عادل، غلامعلی. (1375) آیا انسان می تواند عینی باشد. فصلنامه حوزه و دانشگاه، ش 9 ، صص 41
- ارجاع پایان نامه و رساله در منابع
- در ارجاع رساله ها و پایان نامه ها، پس از ذکر عنوان، باید ذکر شود که آن منبع پایان نامه کارشناسی ارشد یا رساله دکتری و به صورت چاپ نشده، است؛ سپس باید نام دانشگاهی را که مؤلف در آن فارغ التحصیل شده است، آورد:
- ایزدپناه، عباس. (1371) مبانی معرفتی مشاء و اهل عرفان، پایان نامه کارشناسی ارشد، چاپ نشده دانشگاه قم.

ارجاع از يك روزنامه در منابع

- در معرفي مقاله هايي كه در خبرنامه ها و روزنامه ها به چاپ مي رسد، يا استنادهايي كه از متن سخنراني اشخاص در يك روزنامه آورده مي شود، همانند ارجاع مقاله در مجله، تمام اطلاعات ضروري را آورده سپس سال انتشار، روز و ماه، نام روزنامه و شماره صفحه را ذكر مي كند. مانند:
- محقق كجدي، محمدكاظم (1375، 21 مهر) موانع ساختاري توسعه بخش كشاورزي، روزنامه كيهان، ص 6.

ارجاع فرهنگنامه و دائرةالمعارف در منابع

- در ارجاع دائرةالمعارف ها نام سرپرست آورده شده و سپس بقیه اطلاعات ضروري، همانند کتاب به ترتیب می آید؛ مانند:
- بجنوردي، سيدکاظم و همکاران (1377) ، دائرةالمعارف بزرگ اسلامي) چاپ دوم(، تهران :مركز دائرةالمعارف بزرگ اسلامي.

ارجاع کنفرانس ها، سمینارها و گزارش ها

- ارائه گزارش از همایش ها و سمینارها باید به شکل زیر بیان گردد: (سلطانی، 1363 ، ص 19).
- همایش بین المللی نقش دین در بهداشت و روان (1380 چکیده مقالات اولین همایش بین المللی نقش دین در بهداشت روان، تهران :دانشگاه علوم پزشکی ایران.
- نقل منابع الکترونیکی (اینترنت)
- امروزه نقل از منابع اینترنتی یکی از منابع ارجاع است که در ذکر آن، اطلاعات ضروری به ترتیب زیر بیان می گردد. (ترابیان، 1987 ، ترجمه قنبري، 1380).

نقل منابع الكترونيكي (اينترنت)

- امروزه نقل از منابع اينترنتي يكي از منابع ارجاع است كه در ذكر آن، اطلاعات ضروري به ترتيب زير بيان مي گردد. (ترابيان، 1987 ، ترجمه قنبري، 1380).

- بارلو، جان پي. (1996) درخت يوشع مي لرزد، در مجله CORE (روي خط اينترنت) ج 8 ، ش 1 (1992) نقل شده تاريخ 25 مارس 1996 ، قابل دسترسي در؛

- Corel. 08. g2. :pub/Zines/CORE-Zine File: Ptp. etext. org
Directory

ساختار مقاله مبتنی بر پژوهش توصیفی

- اصول به کارگرفته شده در پژوهش های توصیفی باتوجه به روش های به کارگرفته شده، با اصول پژوهش های میدانی، مقداری متفاوت است. هر چند این اصول ممکن است با توجه به موضوع های مختلف تحقیقی و رشته های مختلف، تغییر نماید، ساختار کل یای که تقریباً همه پژوهش های توصیفی باید در قالب آن درآیند، به شرح زیر است.

- آنچه در مقدمه يك مقاله تحقيق كتابخان هاي قرار مي گيرد - همانند تحقيقات ميداني - كلياتي است كه محقق بايد قبل از شروع بحث، آن را براي خواننده روشن نمايد؛ مانند تعريف و بيان مسئله تحقيق، تبیین ضرورت انجام آن و اهدافي كه اين تحقيق به دنبال دارد. همچنين محقق بايد خلاص هاي از سابقه بحث را - كه به طور مستقيم مرتبط با موضوع است - بيان كند و در نهايت توضيح دهد كه اين مقاله به دنبال كشف يا به دست آوردن چه مسئل هاي است؛ به عبارتي، مجهولات يا سؤال هاي مورد نظر چيست كه اين مقاله درصدد بيان آنهاست.

طرح بحث (متن)

- در این بخش، مؤلف وارد اصل مسئله می شود. در اینجا باید با توجه به موضوعی که مقاله در پی تحقیق آن است، عناوین فرعی تر از هم متمایز گردند. محقق در تبیین این قسمت از بحث، باید اصول مهم قواعد محتوایی مقاله را مورد توجه قرار دهد و سعی کند آنها را مراعات نماید؛ اصولی مانند: منطقی و مستدل بودن، منظم و منسجم بودن، تناسب بحث با عنوان اصلی، ارتباط منطقی بین عناوین فرعی تر در مسئله، خلاقیت و نوآوری در محتوا، اجتناب از کلی گویی، مستندبودن بحث به نظریه های علمی و دینی، جلوگیری از حاشیه روی افراطی که به انحراف بحث از مسیر اصلی می انجامد و موجب خستگی خواننده می شود و همچنین پرهیز از خلاصه گویی و موجزگویی تفریظی که به ابهام در فهم می انجامد، رعایت امانت حقوق مؤلفان، اجتناب از استناد دادن به صورت افراطی، توجه داشتن به ابعاد مختلف مسئله و امثال اینها.

نتیجه گیری

- در این قسمت محقق باید به نتیجه معقول، منطقی و مستدل برسد. نداشتن تعصب و سوگیری غیرمنصفانه در نتیجه گیری، ارتباط دادن نتایج با مباحث مطرح شده در پیشینه، ارائه راهبردها و پیشنهادهایی برای تحقیقات آینده، مشخص کردن نقش نتایج در پیشبرد علوم بنیادی و کاربردی و امثال آن، از جمله مواردی است که محقق باید به آنها توجه داشته باشد.

با تشکر از حسن توجه شما